

Til Det Kongelige Klima- og Miljødepartement

Fra berørte grunneigere av forskriften om svarthalespove

Orre 08.02.15

VEDRØRENDE Høring av forslag om å oppheve forskrift om svarthalespove som prioritert art etter naturmangfoldloven

Avregistrering av svarthalespove som prioritert art er et steg som gir mening og som bøndene ønsker velkommen.

Grunnlaget for den pågående konflikten mellom staten og bøndene er forskriften fra 2011 som gjorde svarthalespoven til en prioritert art innen naturmangfoldloven. Store jordbruksarealer rundt reirene vernes. En får ikke slå graset før etter 5.juli.

Svarthalespoven består internasjonalt av 650-850.000 individer. Den kom til Norge for ca 40 år siden, og slo seg ned i gressenger av timotei og flerårig raigras. I Norge har arten øket fra 0 til ca 25 par de senere årene. Disse befinner seg på hovedsaklig på Jæren.

Jeg tør å påstå at fuglen ikke blir mer utrydningstruet bare fordi det er få av den her. Trusselbildet til en internasjonalt utbredt art øker ikke om et lite antall passerer en grense. Forskriften bygger på en påstand om at det er bøndene som er hovedproblemet for svarthalespoven. Vi mener dette er å snu tingene på hodet. Gresset som bøndene dyrker, er grunnlaget for at det i det hele tatt finnes hekking av svarthalespoven i Norge. Forskning på svarthalespoven fra Nederland og Danmark viser at naturlige fiender (rev,måke mm) står for ca 80 % av tapte unger, mens slåtten står for 5-10%. Hittil har Miljødepartementet og Fylkesmannen i Rogaland brukt rødlisteplasseringen til å rettferdiggjøre båndlegging av jordbruksareal.De ødelegger dermed for en viktig næring i regionen.

Verden står foran en stor utfordring med å mette en stadig økende befolkning. Ifølge FN's matvareorganisasjon vil vi innen 2050 trenger 60-70% større matproduksjon for å møte den økende veksten i befolkningen.

Norge har forpliktet seg til å øke matproduksjonen med 20% innen 2020- dvs øke i samme takt som den forventede befolkningsøkningen.

Klimaforandringer gjør matproduksjon mer komplisert, pga enkelte områder blir tørrere, mens andre våtere, samtidig som vi får mer ekstremvær. Det gjør det mer utfordrende og usikkert å dyrke mat der det tradisjonelt har vært godt egnet for dette.

Norge er blant de dårligste landene i europeisk sammenheng,når det gjelder matproduksjon til egen befolkning.

Vi har bare 3% dyrket areal det av totale areal i Norge.

På dette arealet produseres kun en 40-50% av det totale matbehovet som befolkningen har.

Skal en møte fremtidens behov, er det viktig at styrende myndigheter skjermer om og stimulerer til matproduksjon for egen befolkning.

Bøndene har analysert konsekvenser som forskrift om svarthalespove vil ha, (j.fr.bøndenes forrige høringsuttalelse av 26.04.13 « Høring-forslag til endringer i Forskrift om svarthalespove»)

Bøndene gjør sin plikt ved å opplyse om de uheldige konsekvensene som dette vernet gir. De er opptatt av å produsere mat av høy kvalitet, men gode rammevilkår for næringen og forutsigbarhet er viktig. Rogaland produserer hele 20 prosent av den totale matproduksjonen i Norge på under ti prosent av jordbruksarealet. At denne jorden skal ligge brakk og ikke være med i matproduksjonen oppfattes som meningsløst. Det gikk så langt i 2013, at seks bønder måtte søke om dispensasjon for å høste fôr til kjøtt- og melkeproduksjon. Dette året var det stor avlingssvikt pgs dårlig overvintring av gress. Derfor måtte 660 bønder søke om avlingsskadeerstatning. Dette er ikke en bærekraftig utvikling og gjør det veldig usikkert å drive matproduksjon. Tross dispensasjon, henger usikkerheten over de kommende år. Hvor lenge vil befolkningen akseptere denne behandlingen av matprodusentene sine?

Forskriften vil ha store driftsmessige og økonomiske konsekvenser for bøndene, i følge en konsekvensanalyse av Norsk produsentrådgivning, og vil trolig føre til færre produsenter i området. Staten tilbød kompensasjon for tapt avling, men det dekket ikke det reelle tapet bonden fikk. Det å diskutere om kronebeløpet for erstatning er høyt nok eller lavt nok, er en avsporing. Erstatningen er midlertidig og en kan ikke regne med den i den langsiktige driften. Hovedproblemet er at forskriften beslaglegger store areal som skulle vært brukt til matproduksjon. De 20-25 par fuglene vil idag kunne beslaglegge 400-500 daa matjord. Øker antallet fugler videre, øker beslaglagt matjord tilsvarende. I tillegg er svarthalespoven en reirflyktende art som beveger seg langt utenfor arealet avsatt rundt reiret. Så man kan jo spørre seg om det nytter å frede områdene rundt reirene. En annen kilde til konflikt har vært opplevelsen av at myndighetene krever at bøndene følger en rekke ugjennomtenkte tiltak, mens de selv ikke følger sine egne lover. Fylkesmannen gjorde 25.06.13 vedtak om jakt på naturlige fiender til svarthalespoven, uten å ha varslet lokale bønder på forhånd. Fylkesmannen brøt på denne måten Forvaltningslovens prinsipp om varsel før vedtak. Press fra bøndene fikk vedtaket trukket tilbake raskt. Staten på sin side har anmeldt en bonde som slo graset som vanlig i 2011, like etter forskriften trådte ikraft. Fremdeles har han anmeldelsen hengene over seg.

De siste årene har bønder i området pga vern tapt forskjellige rettigheter. Når det nå kommer en type vern som tar ut produksjonsarealer som skal brukes til matproduksjon, er det klart at bøndene gir beskjed om at ting ikke er i orden.

Norge har mer enn 2500 rødlista arter. Flere av disse skal inn i Naturvern mangfoldloven som prioriterte arter. Ingen vet hva som kan bli følgene av dette, dersom det skal brukes liknende unøyaktig tilnærming som ved forskrift om svarthalespoven. Vi trenger ikke ordninger som ødelegger for matproduksjon og driftsgrunnlaget for matprodusenter. Det øker ikke forståelsen for vernet at nyinnvandrede arter, som ikke er sterkt truet internasjonalt, får fortrinn over matproduksjon.

Av tiltak anbefaler vi frivillighet og fornuftige ordninger. Fortsetter tvangsbehandlingen av bøndene som idag, vil det bare øke konfliktnivået mellom bønder og myndighetene. Nederland og England har lang erfaring med frivillige ordninger for bøndene i forvaltningen av svarthalespoven.

Bøndene arrangerte i 2014 et frivillig kurs om hvordan tilpasse en fuglevennlig slått. Dette er ordninger som tar gjerne 2-3 ganger lengre tid å slå, enn tradisjonell slåttemønster.

Vi innledet også et samarbeid med Høgskulen for Landbruk og Bygdeutvikling (HLB) for å se på forhold rundt slått og svarthalespove og vern.

For 2015 har vi vedtatt å forsøke anskaffe ca 10 viltkamera for å overvåke omlag halvparten av svarthalespove reirene. Dette vil også kunne dokumentere presset av predatorangrep før slått på omlag halvparten av populasjonen av svarthalespove.

Vi mener også det er vesentlig å vekke tap av svarthalespove på trekk til sør for Sahara og overvintringen der.

Kjell Harald Horpestad, Bonde og talsperson for 29 berørte bønder.